

Günümüzde Karı-Koca İhtilafının Sebepleri

İslâmî hayat tarzından uzaklaşan Müslümanların hayata bakışları değişmiş, sıkıntıları artmış, ufukları daralmış ve bencillikleri ön plana çıkmıştır.

Artan israf ve enflasyon karşısında gelirlerin yetersiz kalması kadını çalışma hayatına itmiştir. Eşitlik ve ekonomik özgürlük propagandaları da çalışan kadınların sayısını artırmıştır. Kadının zaten yapmakta olduğu ev işlerinin ve çocuk bakımının yanına dışarıda çalışma yükünün eklenmesi onu zor duruma sokmuştur.

Artık kadın, aşırı meşguliyetin verdiği stres ve para kazanmanın verdiği güvenle kocasını yük görmekte, evvelce gösterdiği saygı ve itaati terk ederek her konuda onunla tartışmaktadır. Bu yeni durum, maddi yönden aile içinde üstünlüğü kaybeden erkeğin tabiatına aykırı düşmektedir. Bu sebeple sonu alınmaz aile kavgalarının ve boşanmaların yaşanması şimdi hayatın bir parçası haline gelmiştir.

Bu ortamda çocuk, aile için bir yüküdür. Daha az çocuk yapma telaşı ile karı koca ilişkileri yeni darbeler yemektedir.

Şimdi eşler, az sayıdaki çocuklarının bile yetişmesi için gereken önemi gösteremiyor, boş vakitlerini çocuklarıyla değil, eğlence ile veya televizyon başında geçirmeyi tercih ediyorlar.

Herkes kendini düşünmeye başladığı için aileler küçülmüş, anne, baba ve diğer akrabalarla ilişkiler en aza indirilmiştir. Komşuların birbiriyle ilgilenmesi ise giderek tarih olmaya başlamıştır. Yüzlerce ailenin yaşadığı siteler, birbirini selamlamayı bile beceremeyen, yalnız kendi problemleriyle didişen ve giderek yalnızlaşan insanların kalabalığı haline gelmiştir.

Havasız, güneşsiz, daracık bir apartman katında büyümeye mahkum olan çocuklar ise annesinden babasından uzak, dede ve nine sevgisinden mahrum, bakıcı kadının veya kreşteki görevlinin soğuk ilgisiyle problemliler olarak büyüdüğü için daha büyük sıkıntılarla dolu bir hayata doğru sürüklenmektedirler.

Artık bir birinin derdiyle ilgilenmeyen aileler, sorunlu insanlar, huzursuz toplumlar, zulüm, haksızlık, anarşi ve ahlaksızlık hayatın bir parçası olmuştur. Çağımızın insanı kendisiyle, eşiyle, çocuklarıyla, ana babasıyla ve herkesle kavgalıdır.

Maneviyattan uzaklaşan insan vahşileşmiştir. Bir taraftan sermaye ve zenginler kutsallaşırken diğer taraftan mafyalar ve yeraltı dünyası ortaya çıkmıştır. Bu durum bütün hayatı etkilemiş, bundan aile de payını almıştır. Fiziksel güce sahip olan erkekler mafyaya özenerek hakimiyet duygularını kadınlar, çocuklar ve ailenin güçsüz fertleri üzerinde tatmin etmeye çalışmaktadırlar.

Kendini tanrılaştıran, dini ve dinle ilgili her şeyi bu eksene göre değerlendiren çağdaş insanın işlediği maddi ve manevi suçlar, içtiği suyu, yediği gıdayı, soluduğu havayı, üzerinde yürüdüğü toprağı, yaşadığı çevreyi, denizi, ırmağı ve uzayı bozmuştur. Artık kuşlara, balıklara, yabani hayvanlara ve daha nice yaratıklara da hayat hakkı kalmamıştır. İnsanoğlu Allah'a isyanın bedelini çok ağır biçimde ödemektedir.

Bütün düzensizlikler bu isyanın sonucu olduğu için yapılacak tek şey yeniden Allah'a kul olmak, her şeyi vahyin ışığında değerlendirmektir. Karı koca ihtilafı da bu açıdan ele alınarak incelenmeli ve değerlendirilmelidir.. Bu yazıyla yapılmak istenen budur.

Aşağıdaki yazı incelendiğinde görülecektir ki, İslamiyet'in koyduğu hükümler, kadının ve erkeğin yapısına, arzu ve hedeflerine uygun olarak karı koca ihtilafını en az seviyeye indirecek ve ailenin bütün bireylerinin mutluluğunu gerçekleştirecek tek sistemdir. Çünkü bu sistem, insanı mükemmel yaratan Allah Teâlânın sistemidir.

I- KARI-KOCA ARASINDA HAK VE GÖREV DENGESİ

Bakara Suresi'nin 228. ayetinde şöyle buyurulmaktadır:

“Kadınların erkeklere karşı sorumluluklarına denk[1] biçimde hakları vardır, ancak erkekler onlara karşı bir derece üstünlüğe sahiptir.”

Nisa Suresi'nin 34. ayetinde erkeklerin kadınlardan bir derece üstün olmalarının ne anlama geldiğine ve bunun sebeplerine yer verilmektedir.

“Erkekler kadınların yöneticisidirler. Bu, Allah'ın onlardan birine diğerinden fazlasını vermesi ve mallarından harcama yapmaları sebebiyledir.”

Erkeklere karşı güçsüz yarattığı kadınları koruma işini bizzat Allah üstlenmiş ve yukarıdaki ayetin devamında şöyle buyurmuştur :

” .. İyi kadınlar, boyun eğenler ve Allah'ın korumasına karşılık yalnızken kendilerini koruyanlardır.”

Nisa Suresi'nin 34. ayetinde geçen ve “yönetici” diye tercüme ettiğimiz “**kavvâm**” kelimesi ,”güven vermek, işlerini üstlenmek ve durumunu iyileştirmek” anlamlarına da gelmektedir.[2] Yani erkekler kadınları koruyup kollamakla görevlidirler. İtaat ve saygı bu görevde bulunan birinin tabii hakkıdır. Diğer yandan erkeklerin, mallarından kadınlar için harcamada bulunmalarına karşılık da bazı hakları olmalıdır. Ancak bu, hak ettiklerinden fazla olmamalıdır.

Kadın ve erkeğin yapısına, karşılıklı olarak üstlendikleri görev ve sorumluluklarına uygun olan ilahî sistem, her iki tarafın hak ve menfaatlerini korumuş, kişiliklerini geliştirmelerine ve hayatı huzur içinde geçirmelerine zemin hazırlamıştır.

İslam'da kadının çalışma hakkı vardır ama alınan tedbirlerle çalışmak zorunda bırakılmamıştır. Geçimi, evli ise kocası, evli değilse ailesi tarafından temin edilir. Bu bir lütuf değil, görev sayılmıştır.

Kocanın nikah akdi ile karısına karşı üstlenmiş olduğu görevler aşağıdadır:

II-KOCANIN GÖREV VE SORUMLULUĞU

A-Mehir

Müslüman bir erkek, eşine mehir vermekle yükümlüdür. Bu, Allah tarafından kadına tanınmış bir haktır. Nisa Suresi'nin 4. ayetinde şöyle buyurulmaktadır :

“Kadınların mehirlerini, bir güçlük çıkarmadan gönül rızası ile verin.”

Koca, usulüne uygun biçimde mehri ödemediği takdirde kadın mehrini mahkeme yoluyla talep edip alabilir. Onu alıncaya kadar kocasına karşı hakları devam eder ama görevlerini yerine getiremeyebilir.[3]

Mehir, karı ile kocanın veya temsilcilerinin karşılıklı anlaşmasıyla serbestçe belirlenirse ona **mehr-i müsemma** denir. Bunun bir üst sınırı yoktur. Peşin olarak ödenmesi kararlaştırılan kısmı peşin, kalanı daha sonra ödenir. Tamamının peşin olması da karara bağlanabilir. Erkek, mehir borcunun peşin ödenecek bölümünü ödemediği takdirde karısından yararlanmaya hak kazanamaz, kadın müsaade ederse o başka. Daha sonraya bırakılan kısım ya belirlenen günün gelmesiyle veya boşama ya da ölüm halinde kadına tastamam ödenir. Ölen kocanın mirası bu ödeme yapıldıktan sonra paylaşılır.

Erkek, boşadığı kadına olan mehir borcunun tek kuruşunu kesemez. **“Bir eşi bırakıp yerine bir başka eş almak isterseniz, bıraktığınıza yüklerle mal vermiş olsanız bile hiçbir şeyi geri almayın. İftira ederek ve apaçık günaha girerek mi alacaksınız?”**(Nisa, 4/20)

Nikah kıyılırken mehir belirlenmemişse mehir hakkı kendiliğinden doğar, isterse kadın, mehir almamak şartıyla nikaha razı olmuş olsun. Bu şekilde kendiliğinden doğan mehire **mehr-i misil** denir.

Bunun miktarı ve ödeme şekli, o kadına denk sayılan diğer bir kadının aldığı mehire bakılarak tespit edilir. Bu denklik kadının babasının akrabaları arasından yaş, güzellik, zenginlik, akıl, dindarlık, bekârlık, dulluk, ilim, edep, güzel ahlak ve çocuksuz olma gibi özelliklere bakılarak tespit edilir.[4] Bu özelliklerde ona denk olan bir kadının kocasından almış olduğu mehir onun mehr-i misli olur.

Burada başlık ile mehirin aynı olmadığını kaydetmek gerekir. Başlık ve süt hakkı gibi şeyler kadının babasına, annesine veya kardeşlerine ödendiği halde mehir tamamen kadının kendisine ödenir. Mehir tamamen kadının hakkıdır. Mehir üzerinde hiç kimse hak iddia edemez. İslamiyet mehiri şart koşmuş ve başlığı haram saymıştır.

Mehirin kadına faydası:

İnsanlar zor elde ettikleri şeylere değer verir ve onu kolay kolay elden çıkarmak istemezler. İşte mehir, kadını zor elde edilir yapıp kocanın gözünde kıymetli hale sokar ve çok ciddi bir sebep olmadan onu boşamaya yanaşmamasını sağlar.

Bugün büyük şehirlerde kocanın mehir verme ödevi ya tamamen terk edilmekte ya da sembolik bazı şeylerle geçitirilmektedir. Böylece kadın, hem kadınlığıyla, hem babasının evinden getirdiği malıyla hem de çalışıp aile bütçesine katkıda bulunmasıyla erkeğin bir velinimetini olmakta, bu gibi şeyler kadının tabii görevi sayıldığı için de takdir görmemektedir. Bu sebeple bir çok erkek, karısının parasıyla karısına ihanet edebilmektedir. Kötü bir biçimde sömürüldüğünü gören kadın hırçınlaşmakta ve önüne geçilmez aile kavgaları olmaktadır. Erkek, fazla sıkıntıya girmeden nasıl olsa başkasını bulurum düşüncesiyle karısını rahatlıkla boşayabilmekte, kadın da boşanmayı bir kurtuluş olarak görebilmektedir.

B- Kadının Nafakası

“Onları, gücünüze göre oturduğunuz yerin bir bölümünde oturtun.” (Talâk, 65/6)

“Varlıklı olan, nafakayı varlığına göre versin. Darlığa düşmüş olan da Allah’ın kendisine verdiği kadarı harcayın. Allah hiç kimseyi verdiği kadar fazlasıyla sorumlu tutmaz. Allah güçlüğün ardından kolaylık yaratır.” (Talâk, 65/7)

Kadının yeme içme, giyinme ve barınma ihtiyaçlarını karşılamak kocanın görevidir. Kadın zengin de olsa bu konudaki harcamalara katkıda bulunmak zorunda değildir.

Kadın, kocasının sofrasına oturarak ihtiyacı kadar yeyip içer. Giyecek ihtiyaçlarını da kocasının malıyla karşılar.

Koca, karısını sofrasına almak istemez veya sofrada ona eziyet yahut cimrilik ederse nafaka, kadının talebi üzerine mahkeme tarafından belirlenir. Gerekli görüldüğü takdirde kadın, kocası tarafından ödenmek üzere nafakası için borçlanabilir. Mesela bir bakkaldan veresiye alacağı gıdaların bedelini kocasına ödettirebilir. Ancak bu son durumda mahkeme kararı gerekir.

Isınma, aydınlanma ve temizlik gibi bütün ihtiyaçların karşılanması da kocanın görevidir.

İç çamaşırı, elbise ve dış giyim yanında müstakil yatak ve ihtiyaç duyulan ev eşyalarının temini nafakaya dahildir. Kadın, kendine ait elbise ve eşyasından hiçbirini kullanmayabilir. Kocanın aksini talep etmeye hakkı yoktur.

Yiyecek ve giyeceklerin belirlenmesi konusunda karı – kocanın durumları yanında zamanın ve bölgenin şartlarına da dikkat edilir.

Barınma ihtiyacı için karı ile kocanın halleriyle uyumlu ve örfe uygun bir mesken temini gerekir. Soylu, zengin bir eş için müstakil bir ev tahsisi icabeder. Orta halli bir eşe, içinde rahat edebileceği, tuvalet ve mutfak gibi ihtiyaç duyulan bölümleri olan bir oturma birimi, mesela bir apartman dairesi tahsis edilir. Eş fakir ise, yerine göre, tuvalet ve mutfağı başkalarıyla ortaklaşa kullanılan fakat kendisine ait kilitli, müstakil bir odanın bulunduğu bir mesken yeterli olabilir.

Hali vakti iyi soylu bir kadın, kumasının veya eşinin akrabalarının bulunduğu bir binada oturmayabilir. Kocasını müstakil bir ev temin edinceye kadar kocasıyla birlikte olmayabilir.

Evin komşuları da önemlidir. Kadın güçsüz olduğu için kocası ona baskı ve haksızlık yapabilir. Kocasının baskı ve haksızlıklarına karşı kendisini koruyabilecek iyi komşular arasında bulunmayan bir mesken, şeriatın kabul ettiği mesken (mesken-i şer'î) sayılmaz. Komşuların insan ilişkileri bakımından iyi ve dini bakımdan da güvenilir kişiler olması gerekir. Kadın, bu şartlara uygun olmayan bir evde oturmaya zorlanamaz.[5]

C- Kadının Hizmetçilerinin Nafakası

Kadının hizmetçisi onun sahip bulunduğu köle değilse eşinin hizmetçiye nafaka vermesi gerekmez. (Nafakât, m.186)[6]

Fakir bulunan koca, karısının hizmetçisine nafaka vermekten sorumlu tutulmaz. Gücü yeten kocanın, karısının hizmetçisine nafaka vermesi icap eder.

Kadın soylu bir aileye mensup ya da özürlü ise yemeğini pişirmekle sorumlu tutulamaz. Bu durumda koca, yemeği kendi aşçısına yaptırıyorsa karısının yemeğini hazırlaması için hizmetçi tutmak zorunda değildir. Aksi taktirde yemek pişirecek bir hizmetçi tutması gerekir.

Kadın ihtiyaç duyduğu şeyleri çarşıdan bizzat almakla yükümlü değildir. Bu, kocanın görevidir. Onları ya kendi getirir veya bu işi yapacak birini tutar.

Kadın hasta olur ve hizmetçisi de bulunmazsa ona hizmet etmek kocanın görevi olur.

Maddi durumu uygun olan koca, eşinin hizmetçisine nafaka vermekle yükümlüdür. Kadının iki ya da daha fazla hizmetçisi varsa erkek bunlardan yalnız bir tanesinin nafakasından sorumlu olup diğerlerini eve sokmayabilir. Ancak eşinden çocukları bulunur da bu sebeple birden fazla hizmetçiye ihtiyaç duyulursa o zaman birden fazla hizmetçinin nafakasını vermekten sorumlu olur.

Koca, hizmetçinin göreceği işleri kendisinin bizzat göreceğini ya da kendi hizmetçisine gördüreceğini söyleyerek kadının hizmetçisinin nafakasını vermekten kaçınmaz. Kadın buna razı olursa o başka.

Hizmetçiye verilecek nafaka ona yetecek kadar olmalıdır. Verilecek elbise ise örf ve adetlere uygun olarak giyimine yetecek miktarda olmalıdır. Mevsime, yaşanan yere ve zamana göre elbisede değişiklikler olur. (Nafakât, m. 185-200 arası)

D- Kadına Bir Mûnise, Bir Arkadaş Temini

Kadın, büyük bir evde tek başına oturmaktan sıkılır ve korkarsa kocanın ona bir arkadaş temin etmesi gerekir.

Eğer sıkılıp korkmayacağı biliniyorsa iyi komşular arasında, küçük bir evde yaşayan eş için bir münise, yani ona can yoldaşı olacak bir arkadaş temini gerekmez . (Nafakât m. 298)

E- Süt Çocuğunun Emzirilmesi

“Anneler çocuklarını iki tam yıl emzirirler. Bu, emzirmeyi tamamlamak isteyenler içindir. Onların marufa uygun yiyecek ve giyeceği, çocuğun babasına aittir. Kimseye gücünün yettiğinden fazla yük yüklenmez. Çocuğu yüzünden ne ana, ne de baba zarara sokulur.” (Bakara, 2/233)

Annenin çocuğunu emzirmesi dini bakımdan kendine vacip olmakla birlikte hukuki bakımdan anne buna zorlanamaz. Ancak baba fakir olur da süt anne tutmağa gücü yetmez veya sütanne bulamaz yahut çocuk başkasının memesini almazsa kadın çocuğunu emzirmeye zorlanabilir. (Nafakât, m.439) Anne, sütannenin kendi yanında bulunmasını arzu ettiği halde sütanne bunu kabul etmezse baba, daima annenin yanında bulunacak sütanne bulmağa mecburdur.(Nafakât, m.442)

Kadın kendi çocuğunu emzirmesinden dolayı kocasından ücret alamaz ama boşanarak kocasından ayrılmış ise o başka. Böyle bir kadın kendi çocuğunu emzirmek için ücret alabilir. (Nafakât m. 445 ve 451) Bu durumda anne, başkasının isteyeceği ücret ile ya da ücretsiz olarak çocuğunu emzireceğini söylerse çocuk sütanneye verilemez.

F- İddet Nafakası

Boşanmış olan veya kocasındaki hadımlık ve güçsüzlük gibi bir rahatsızlıktan dolayı mahkeme tarafından ayrılmasına karar verilmiş bulunan bir kadının eski kocasıyla alakasının tamamen kesilmesi için belli bir süre beklemesi gerekir ki, bu müddete iddet müddeti denir. Hamile ise çocuk doğuncaya kadar, adet görüyorsa üç kere adet görüp temizleninceye kadar, adet görmüyorsa üç ay bekler. Bu süre içinde eski kocasına ait evin bir bölümünde oturması, yiyecek ve giyeceğinin onun tarafından karşılanması gerekir.

Kocasının ölmesi halinde kadın gene iddet bekler. eğer hamile değilse bu müddet dört ay on gündür. Hamile kadınların iddeti çocuğun doğumuna kadar sürer. Ölüm iddetinden dolayı kadın nafaka alamaz. Çünkü nafakadan sorumlu olan kocası artık hayatta yoktur.

G- Çocuk Bakımı (Hidâne Hakkı)

Hidâne, çocuğun, ehliyetli biri tarafından belli bir süre için alı konup yetiştirilmesi demektir. Çocuğun yetiştirilmesi dinen anneye aittir ama anne hukuken bununla sorumlu tutulamaz. Fakat çocuğun bakımını üstlenecek başka bir kimse yoksa o zaman anne çocuğa bakmağa mecbur olur.[7]

Anne boşanıp ayrıldıktan sonra hidâne için babadan ücret talep edebilir. (Nafakât m. 453) Çocuğun bakılacağı evin kirası da babaya aittir. Baba yoksa bunu en yakın akrabası öder. Fakat annenin kendi meskeni bulunur da çocuğa orada bakmak mümkün olursa ayrıca kira talep edemez. (Nafakât m.460)

Çocuk için ödenecek nafaka, babanın maddi gücüne ve çocuğun yaşına göre değişir. Babanın eli darda değilse çocukların nafakalarında genişlik göstermesi gerekir. Hakim, nafakayı uygun gördüğü miktarda artırır. (Nafakât,m.458) Çocuk için takdir edilen nafaka anneye verilir. Annenin nafakayı çocuğa harcamadığı tespit edilirse ya nafaka güvenilir bir kişiye verilerek annenin ondan sabah akşam azar azar alması temin edilir veya nafakayı harcama görevi annenin dışında birine verilir. (Nafakât,m.461-462)

Anne bir yabancıyla evlenince çocuğa bakma hakkını kaybeder. Çünkü bu durumda çocuk aşağılanıp huzursuz edilebilir. Fakat anne, çocuğun yakınlarından olan bir şahısla mesela amcasıyla evlenmişse

bu hak düşmez. Anne yabancı biriyle evlendiği halde bu kişi çocuğun bakımını kabul ederse onu annesinden almak caiz olmaz. Çok kere bir üvey baba, karısının hatırı ve Allah rızası için bir çocuğa akrabasından daha iyi bakabilir.[8]

Bir kimse çocuğunu alıp başka bir yere götürmek isterse anne buna mani olabilir. Çünkü annenin çocuğu terbiye etme hakkını çiğnenmiş olur.

Erkek çocuklar kendi işlerini yapabilecek bir çağa gelinceye kadar bakımını üstlenen kadının (hâdinesinin) yanında bulunur. Ondan sonra velisine teslim edilirler. Bu müddet yedi, sekiz veya dokuz yaşını tamamlayıncaya kadardır. Uygulamada yedi yaş esas alınmıştır. Erkek çocuklar bu yaştan sonra bir erkek gibi yetişmeye, ilim ve sanat öğrenmeye ihtiyaç duyarlar. Bu konuda babaları ve dedeleri daha ehildirler.

Kız çocukları ise adet görmeye veya bülüğ çağına yaklaşmaya yani erkeklerin ilgisini çekmeye (müştehat olmaya) başlayıncaya kadar analarının yanında kalırlar. Bundan sonra babalarının ve dedelerinin korumasına daha çok ihtiyaç duyacaklarından analarından alınırlar.[9]

Bakım hakkı sona ermiş olan çocuğu anne, istediği zaman gidip görebilir. Kendisi bundan men edilemez.

H- Çocukların Nafakaları

Kız olsun erkek olsun, çocukların nafakalarını temin etmek babanın görevidir. Annenin ve diğer akrabasının bu konuda bir sorumluluğu yoktur.

Baba çocuklarına bir türlü nafaka vermez ya da gaip olursa hakim, baba üzerine nafaka takdirinde bulunarak borçlanmak suretiyle çocukların geçimini temin etmesini anneye emreder. Sonra anne bu borcu çocukların babasından alır. Anne borç almayı da harcamayı kendi malından yapmışsa bunu da bilahare kocasından talep edip alabilir. Babanın yokluğunda çocukları geçindirme görevini babanın babası üstlenir.

Baba, ayrıca bir serveti olmayan küçük çocuklarına bakmağa mecburdur. Çalışıp kazanacakları çağa geldiklerinde onları durumlarına uygun bir sanata koyar yahut ücretle çalıştırıp kazançlarını kendilerine harcar. Kazançları yeterli olmazsa noksan kalan kısmı baba, kendi malından tamamlar. Artan bir şey olursa onu çocuk namına saklar. Eğer çocuğun babası israfçı biri ise bu fazla kısım, hakim tarafından güvenilir bir kişiye teslim edilir. Çocuğun babası veya anası fakir olur da bu fazla kısma muhtaç olurlarsa onu kendilerine harcayabilirler.

Çocuklar için taktir edilecek nafakalar, onların yaşlarına ve babalarının servetine uygun, yeterli miktarda olmalıdır. Babaları orta halli ise çocuklar için birer hizmetçi, yetmediği taktirde ikişer hizmetçi de tutulur.[10]

İ- Büyük Evladın Nafakası

Bülüğa ermiş olan erkek evladın nafakası babaya lazım gelmez, kendilerinin çalışıp karşılaması gerekir.

Mevki sahibi ve soylu bulunan kimselerin oğlu olduğu için bir yerde işçilik yapamayacak durumda olanlar kazançtan aciz sayılırlar. Bunların malları yoksa ve mahkemeye müracaat ederlerse nafakalarını hakim taktir eder. Babaları, " Biz bunların geçimini sağlarız." diyemezler.

Kız evladın, kendine yetecek malı yok ve evli de değilse nafakası babasına aittir. İster bakire olsun isterse iddetini tamamlamış dul olsun, fark etmez.

Evladın tahsil masrafları babaya aittir.

Büyük evladın gelirleri ve kazançları kendilerine yeterli olmaz ve çalışıp kazanamayacak durumda bulunurlarsa noksan kalan bölümünü babanın tamamlaması gerekir.[11]

Günümüzde yukarıdaki görevlerin büyük bir kısmının erkekler tarafından yerine getirilmediği, kadının bu yüzden taşıyamayacağı yükler altına girdiği ve bir çok aile ihtilafının çıktığı kolaylıkla anlaşılabilir.

III- ERKEĞİN HAKLARI

A- Aile Reislği

Erkek, üstlendiği bu kadar sorumluluğun bir karşılığı olmak üzere aile reislği makamına oturur. Kadının temel görevi ise kocasının haklı isteklerine boyun eğmek ve kendisini daima onun meşru arzularına cevap verecek şekilde hazır bulundurmaktır. Peygamber sallallahü aleyhi ve sellem şöyle buyurmuştur: “Kadın geceyi kocasının yatağından ayrılarak geçirirse yatağa dönünceye kadar melekler onu lanetlerler.” (Buhari, Nikah 85; Müslim Nikah 120)

Kadının nafile oruç tutması kocasının iznine bağlanmıştır. Peygamber sallallahü aleyhi ve sellem şöyle buyurmuştur: “Kocasını yanındayken bir kadının (nafile) oruç tutması caiz değildir, izin vermişse o başka. Kocasının izni olmadan da eve kimseyi alamaz.” (Buhârî, Nikah 86)

Kadın, aile sırlarını kimseye açmamalı, kocasına bağlı kalarak iffetini ve namusunu korumalıdır. Peygamber sallallahü aleyhi ve sellem bir kadına “Evl misin?” diye sordu. “Evet” dedi. Buyurdu ki, “Senin cennetin de cehennem de kocandır.”[12]

Kadın, kocasının şartlara uygun olarak kendisine tahsis ettiği evde ikamet etmeli ve onun müsaadesi olmadan dışarı çıkmamalıdır. Fakat kocasının müsaadesi olmasa dahi başkasından olan alacağını gidip alabilir. Yanında mahremi bulunmak şartıyla farz olan hac ibadetini yapmak için yolculuğa çıkabilir. Peygamber Efendimiz, yol güvenliği olmadığı için kadınların mahremsiz olarak, tek başlarına yolculuk yapmalarına müsaade etmemiştir. Ama yol ve can güvenliği sağlandığı takdirde kadınlar yolculuk yapabilirler.

Kocanın müsaadesi olmadan kadının evden çıkmasının yasak olması iki sebebe dayanır. Biri, kocanın her istediği zaman karısıyla görüşebilmesinin mümkün olması, diğeri de kocanın karısından şüphelenmesinin önüne geçilmesidir. Çünkü kendinden habersiz dışarı çıkan kadından kocası şüphelenebilir. Şüphe de aile saadetini baltalayıp yıkabilir. Kocasını izin verdikten sonra kadının dışarı çıkmasının bir mahzuru yoktur. Hz. Aişe validemiz diyor ki; bir gece Sevde bint-i Zem’a dışarı çıkmıştı. Hz. Ömer onu görüp tanımış ve demiş ki, “Vallahi Sevde, bizden saklanamazsın.” Sevde hemen geri döndü ve olayı Hz. Peygamber sallallahü aleyhi ve sellem anlattı. O sırada Peygamberimiz benim odamda akşam yemeği yiyordu, elinde de bir etli kemik vardı. O anda kendisine vahiy geldi. Vahiy gelme hali kaybolunca şöyle dedi: “Allah, ihtiyaçlarınız için dışarı çıkmanıza izin vermiştir.” (Buhârî, Nikâh, 115)

Hz. Sevde Peygamberimizin muhterem eşlerindedir. onlar hem Peygamberimiz zamanında hem de daha sonra mescitlere gitmişlerdir.[13] Peygamber sallallahü aleyhi ve sellem şöyle buyurmuştur: “Kimin karısı mescide gitmek için izin isterse ona mani olmasın.” (Buhârî, Nikâh, 116)

Erkeklerde genellikle kıskançlık bulunduğu için karılarının dışarıdaki hareketlerini kontrol altında tutmak isterler. Ama İslamiyet bu konuda kadına ihtiyacı için dışarı çıkma hakkı tanımıştır. Aşağıdaki olay konunun tipik bir örneğini teşkil eder.

“Abdullah b. Ömer radiyellahu anh diyor ki: Hz. Ömer’in hanımlarından biri sabah ve yatsı namazlarını mescitte cemaatle kılardı. Ona denildi ki, “Ömer’in bundan hoşlanmadığını ve kıskandığını bildiğin halde neden dışarı çıkıyorsun?” O da şöyle cevap verdi: “Çıkmamı

yasaklamasının bir engeli yok ki?" Abdullah b. Ömer diyor ki: Onun böyle bir şeyi yasaklamasına Hz. Peygamberin şu sözü engel oluyordu :”Allah’ın cariyelerini (kızları/kadınları) Allah’ın mescitlerinden engellemeyin.” (Buhârî, Cuma 13)

B-Erkeğin miras payının kadından fazla olması

Kadınlara karşı önemli ölçüde mali sorumluluk üstlenen ve onları korumakla görevlendirilen erkeklerin mali yönden onlardan iyi durumda olmaları ilahi adalet gereğidir.

Nisa Suresi’nin 11. ayetinde şöyle buyurulmaktadır.

“Allah Teâlâ size evladınız hakkında erkek için iki kız payı vermenizi emreder. Mirasçılar kız olup ikiden fazla olurlarsa terekenin üçte ikisi onlarındır. Eğer kız tek ise mirasın yarısını alır.”

Erkeğin üstlendiği sorumluluklar göz önüne alınacak olursa kız kardeşinin iki katı miras almasının zorunlu olduğu ortaya çıkar. Bunun hikmetlerinden bazıları şunlardır:

1- Erkek evlendiği zaman mehir verir, kadın ise mehir alır. Mesela biri erkek, diğeri kız iki kardeş mirasçı olsa, babaları üç ev ile üçyüzmilyon lira miras bırakmış bulunsa, evlerden ikisi ile ikiyüzmilyon lira erkek kardeşe, bir ev ile yüz milyon lira da kız kardeşe kalır. Erkek evleneceği eşine ellimilyon mehir verecek olsa geriye yüzellimilyon lirası kalacaktır. Kız da kocasından ellimilyon mehir alsa onun parası da yüzellimilyona çıkacak böylece paraları eşitlenmiş olacaktır. Erkek karısının oturması için iki evden birini tahsis edecek, kız kardeş ise kocasının donatacağı evde ikamet edecektir. Böylece hem erkek hem de kız kardeşin elinde kiraya verilecek birer evleri bulunacak ve bu bakımdan da eşit duruma gelmiş olacaklardır. Tabii ki, bu örnek her durumda geçerli olmaz ama konu hakkında mukayese imkanı verir.

Karı ile kocanın miras payları da eşit değildir. Nisa Suresi’nin 12. ayetinde şöyle buyurulmaktadır

” Karılarınızın çocuğu yoksa bıraktıklarının yarısı sizindir. Eğer çocukları varsa sizin payınız, bıraktıklarının dörtte biridir. Paylaşma, yaptıkları vasiyetin yerine getirilmesinden ve borçlarının ödenmesinden sonra yapılır. Eğer çocuğunuz yoksa bıraktığınızın dörtte biri karılarınızındır. Çocuğunuz varsa onların payı bıraktığınızın sekizde biridir. Paylaşma, yaptığımız vasiyetin yerine getirilmesinden ve borcunuzun ödenmesinden sonra yapılır.”

Evliliğin kadına hiç bir maddi sorumluluk yüklediği, bütün yükün erkeğin boynunda olduğu düşünülürse bu paylaşımın yerinde olduğu görülür. Çünkü kadının kendi malından ve kazancından tek kuruşunu aile bütçesine katma, kendi ihtiyaçları ya da çocuklarının ihtiyaçları için harcama yapma sorumluluğu yoktur. Böylece aile içinde mal dengesi erkek aleyhine bozulmuş olur. Erkeğin mirastan alacağı fazla pay bu dengeyi düzeltir.

2- Erkek, eşine ve çocuklarına karşı üstlendiği görevi yerine getirirken rahat olur. Çünkü kendisinin daha çok miras payı almış olması ona sorumluluklarını hatırlatacaktır.

3- Erkeğin maddi durumunun karısından iyi olması onun aile içindeki konumunu güçlendirir. Çünkü eşi ve çocukları için harcamada bulunamayan bir erkek onlar karşısında küçük düşer ve aile reisliğini gereği gibi yapamaz. Bu durum aile huzurunu temelinden etkiler. Kadının zengin, kocanın fakir olduğu ailelerde huzursuzluğun olduğu, çocukların iyi yetişemediği kadının da mutsuz olduğu daima müşahede olunmaktadır.

4- Erkek, akrabasından olan kadınlara karşı üstlendiği maddi görevleri yerine getirirken rahat olur ve sorumluluk duygusuyla hareket eder. İslam Ceza Hukukunda kasâme¹⁴ ve âkile¹⁵ yükü erkeğe yüklenmiştir. Buna göre erkek yanlışlıkla bir adam öldürecek olsa kız kardeşi onun diyet borcuna katkıda bulunmayacak ama kız kardeş aynı cinayeti işlerse erkek diyeti ödemekten sorumlu tutulacaktır. İnsanlar bu gibi sorumluluklara karşılıksız olarak girerlerse kendilerinin sömürülmüş

olduğu duygusuna kapılır ve huzursuz olurlar. Ama erkek mirastan daha çok pay aldığını düşününce rahatlar. Böyle bir şey onun erkeklik duygusunu da tatmin eder.

Nitekim ana bir kardeşler akileden sayılmadıkları ve bir birlerine karşı maddi sorumlulukları olmadığı için bunlara düşen mirasta, kadın ile erkek eşit tutulmuşlardır. **“Eğer miras bırakan erkek veya kadın kelâle ise (yani çocuğu ve babası yoksa) ve kendinin (ana bir) bir erkek veya bir kız kardeşi varsa bunlardan her birinin payı altıda birdir. Eğer bu kardeşler birden fazla iseler mirasın üçte birinde ortaktırlar.”** (Nisa, 4/12) Yani mirasın üçte birini ana bir kız kardeş ile ana bir erkek kardeş aralarında eşit olarak paylaşırlar.

5- Miras yoluyla servetlerin parçalanması önlenmiş ve kadının mensup olduğu ailenin gücü nispeten korunmuş olur.

Evlilik karı ile koca arasında yapılan bir sözleşmeye dayalı olarak eşlerin birbirlerinden yararlanmalarını meşrulaştıran bir kurumdur. Bu sebeple evlenen kadın akrabası ile ilişkisini kesmez. O, kendi ailesinin adı ile anılır. Bu gün olduğu gibi kocasının soyadını taşıması söz konusu değildir, güçlü aile bağlarının devam etmesi gerekir. Kadının ailesinin güçlü olması onun için bir güvence oluşturur.

Kocasından ayrıldığı zaman sığınacağı yer kendi erkek akrabasının yanındır. Bir an için erkek kardeşiyle mirası yarı yarıya paylaştığı varsayılırsa bu, ailesiyle kendi arasında bir engel oluşturur. Ama İslam hukukuna göre erkek kardeşi kendinin iki katı miras almış olacağından kız kardeş oraya sığınırken rahat olur. Onun erkek akrabası da aynı rahatlığı duyar ve aynı zamanda kendilerini bu konuda görevli hissederler.

6- Erkek, babanın soyunu, kız da kocasının soyunu devam ettirir. Bir çok baba, servetinin kendi soyunu devam ettirecek olanlara kalmasını arzu eder ama kızını büsbütün mahrum bırakmak da istemez. Bu yüzden malların çeşitli yollarla erkek evlada verildiği ve kız evlattan kaçırıldığı şıkça görülür. Mirasın iki pay erkeğe bir pay kıza verilmesi, insanların bu duygularını da tatmin edeceğinden ikili birli taksim, miras kaçırılmasına ve bu sebeple meydana gelecek düşmanlıklara fırsat vermeyecek ve tarafları tatmin edecektir.

C- Dörde Kadar Kadınla Evlenme Hakkı

Dörde kadar kadınla evlenme erkekler için bir ruhsat, kadınların ve toplumun bazı ihtiyaçlarını gidermek için de bir fırsattır. Aslında kadınlar kumaya razı olmazlar. Yaratılıştan kendilerinde var olan kıskançlık duygusu bunu engeller. Ancak bu kapının kapatılmasıyla meydana gelecek olumsuzluklar kadını daha fazla üzecek, diğer kadınlara ve topluma karşı haksızlığa sebep olabilecektir.

İslamiyet erkeğin birden fazla kadınla evlenmesine müsaade ederken onu zorlaştırıcı ve eşlerin haklarını koruyucu ciddi tedbirler de almıştır. Yukarıda erkeğin karısına karşı sorumlulukları anlatılmıştı. Birinci kadına karşı olan sorumluluklar aynen ikinci, üçüncü ve dördüncüsü için de geçerlidir. Birden fazla kadınla evlenen erkeğin ek sorumluluğu vardır, o da her birinin yanında eşit sürelerle geceleme sorumluluğudur. Birini daha çok sevmesi ya da öbürünün çirkin veya yaşlı olması önemli değildir. Erkek gereken dikkati göstermezse kadın konuyu mahkemeye intikal ettirir ve bu yolla kocasını kendi yanında eşit süreyle gecelemeye zorlar.

Nisa Suresi'nin 3. ayetinde şöyle buyurulmuştur: “Eğer, (velisi olduğunuz) bu yetim kızlara karşı hakka uygun davranmamaktan korkarsanız onlarla değil, hoşunuza giden başka kadınlarla iki, üç ve dörde kadar evlenin; aralarında adaleti yerine getirememekten korkarsanız bir tane almalısınız veya sahip olduğunuz ile yetinmelisiniz. Sıkıntıya düşmemeniz için en uygun olanı budur.”

Çok evlilik ruhsatının bazı yararları şunlardır:

1- Çok kadınla evlenme erkeğin değerini artırır

Erkeklerin kadınlara karşı sorumluluklarının ne kadar çok olduğunu yukarıda gördük. Buna karşılık kadınların vazifesi, kocalarının meşru isteklerini yerine getirebilmek için kendilerini hazır bulundurmaktan ibarettir. Bir çok kadının bu konuda cimrilik ettiği, kocasının arzusuna karşılık vermekte tembel davrandığı görülür. Kadının kocasına güzel görünmeye çalışması ve en güzel elbiselerini kocasının karşısında giymesi icap ederken bunun tam tersinin yapıldığı gözlenmektedir. Karısını güzel görmek isteyen erkeğin onunla birlikte misafirlığe gitmesi veya eve karısının misafirinin gelmesini beklemesi gerekmektedir. Bu durum, erkeğin eşi ile bağlarını zayıflatmakta ve onu evinden uzaklaştırmaktadır. Birden fazla evliliğe kapı açılması halinde böyle bir problem olmayacaktır.

Eğer erkeğin bir karısı varsa ikinci kadınla evlenmemesi için birinci kadın kocasına karşı elinden gelen ilgiyi gösterecek, ona karşı süslenecek ve en güzel elbiselerini onun karşısında giyinecektir.

Erkeğin birden fazla karısı olduğu zaman da her bir karısı kocasının ilgisini çekebilmek için elinden geleni yapacaktır. Böylece aile hayatına bir canlılık, bir heyecan gelecektir. Bu sebeple Suudi Arabistan gibi birden fazla evliliğin yaygın olduğu yerlerde kadınlar kocalarının ilgisini çekme konusunda çok duyarlıdırlar.

2- Çok kadınla evlenme kadının değerini artırır

İki kadınla evlenme söz konusu olduğunda erkeğin sorumluluğu iki katına çıktığı halde kadının sorumluluğu yarı yarıya azalmaktadır. Çünkü bu durumda erkek, birinci karısına karşı sorumluluklarını tam olarak yerine getirmek zorunda olduğu gibi ikinci karısına karşı sorumluluklarını da tam olarak yerine getirmek zorunda olacaktır. Onun için de ayrı bir ev açacak, onun da nafakasını karşılayacaktır. Ayrıca zamanını ikiye ayırarak her birinin yanında eşit sürelerle geceleyecektir.

Kadının kendini kocası için hazır tutması gereken zaman ise yarı yarıya düşecektir. Kadın eline geçirdiği bu fırsatı iyi kullanırsa boş zamanlarında bilgi ve becerisini geliştirebileceği gibi toplumda önemli sosyal faaliyetlerde de bulunabilir. Bugün iyi yetişmiş bir çok kadının, evlendikten sonra bilgi ve becerisini kaybettiğini, evlilik hayatının ona yüklediği görevlerden dolayı düşlediği sosyal ve ilmi hizmetleri yapamadığını ve bu sebeple üzüntüde olduğunu görüyoruz.

Diğer yandan bir kadının, dul veya bakire olarak hayatını sürdürmesi ve başkalarının rahatsız edici tavırlarıyla muhatap olmasından ise bir erkeğin nikahı altında bulunması her zaman arzu edilen bir durumdur. Hakları korunduğuna göre ikinci, üçüncü veya dördüncü eş olması durumu değiştirmeyecektir. İstanbul Müftülüğüne telefon eden bir kadın, kız kardeşi ile ilgili sorusunu sorarken "Maalesef bir beyin ikinci eşi olarak yaşıyor." ifadesini kullanmıştı. Konuşmasından kendisinin dul ve kültürlü bir hanım olduğu anlaşılıyordu. Dedim ki, "Hanım efendi, soracağım soruya dürüstçe cevap vermenizi bekliyorum. Bir bey size gelse dese ki, benim üç tane eşim var, sizi dördüncü eş olarak almak istiyorum.,cevabınız ne olur?" Dedi ki, "Ne demek beyefendi, kötü bir eş iyi bir evlattan iyidir." Dedim ki, "Peki öyleyse neden kız kardeşinizin ikinci eş olarak evli bulunmasını hoş karşılamıyorsunuz?" Dedi ki, "Bu tamamen toplumun değerlendirmesinin bir yansımasıdır. "

Savaşların yapıldığı zamanlarda erkek nüfusun azaldığı ve kadın nüfusun arttığı görülür. Birden fazla evliliğe müsaade edilmediği taktirde çok sayıda kadın korumasız kalacak ve bu yüzden bir çok sosyal felaketler yaşanacaktır. Bu felaketlerde en büyük darbeyi kadınların yiyeceği şüphesizdir.

Kadın ve erkek sayısı genellikle birbirine yakındır. 1993 Türkiye'sinde kadın sayısı erkek sayısından azdır. Yapılan son sayımda kadın nüfus % 47 den biraz fazla çıkmıştır. Demek ki, bugün Türkiye'de erkekler evlilik dışı yolları bırakıp evlenecek olsalar açığı kapamak için bazı kimselerin başka ülkelerden kadınlarla evlenmesi gerekecektir. Bu da kadınların değerini çok yükseltecektir. Bir kısım erkekler birden fazla kadınla evlenmek isterlerse o zaman kadınların ne kadar değerli hale geleceğini düşünmek icap eder.

3- Çok kadınla evlenme topluma yarar sağlar.

İnsanlar zor elde ettikleri ihtiyaçlarına çok değer verirler. Ekmeğe ve elbiseye altından daha çok ihtiyaç duyarız ama kolay elde edilmeleri sebebiyle onlara altın kadar değer vermeyiz. Erkekler kadınlara ekmek ve elbise gibi ihtiyaç duydukları halde İslamiyet onları altından daha değerli hale sokmuştur. Bu sebeple müslümanlığın egemen olduğu hiçbir toplumda kadın horlanamaz, aşağılanamaz ,erkeklerin zevk aleti, vitrinlerin mankeni ve malların reklam aracı olarak kullanılmaz. Kadınların ucuz işçi olarak çalışması, kimsesiz ve sahipsiz kalması ise söz konusu olamaz.

Erkeklerin karılarına mehir vermek ve nafakalarını temin etmek zorunda olmaları evli kadınların bir iş yerinde çalışarak bazı kimseler tarafından rahatsız edilmelerine imkan vermeyecektir. Evinin hanımı olarak kalacağı için evli bir kadın, kendi sosyal seviyesinde olup evli olmayan bir kadına nispetle bir saltanat içinde olacaktır.

Boşamanın çok kolay olmasına rağmen müslüman erkekler karılarını kolay kolay boşayamayacaklardır. Çünkü karısını boşayan bir erkeğin bir başka kadını bulup evlenmesi kolay olmadığı halde kocasından ayrılan kadın, kendisiyle evlenmek isteyen bir çok erkek bulacaktır. Durum böyle olduğu için iddet bitmeden nikah kıyılması yasaklanmıştır. **İddet bekleyen kadınlara üstü kapalı evlenme teklifi yapmanızda veya niyetinizi içinizde saklamanızda size bir günah yoktur. Allah bilir ki, siz bunu ileride dile getireceksiniz. Ama birbirinize gizlice söz vermeyin; marufa uygun bir söz söylerseniz başka. Bu Kitapta belirlenmiş süre sona erinceye kadar evlilik bağı kurmaya kalkışmayın. Bilin ki, Allah içinizde olanı bilir. Öyleyse, ondan sakının. Bilin ki, Allah çok bağışlar, acele etmez.** (Bakara, 2/235)

Bu sebeple islam hukukunda boşanma tamamen erkek aleyhinde bir işlem olarak değerlendirilmiştir.

Kadınlar çalışma ihtiyacında olmayacakları için iş sahaları daha çok erkeklere kalacak ve işsizlik büyük ölçüde azalacaktır.

Kadınları istismardan başka sermayesi olmayan bazı eğlence sektörlerine ne büyük servetlerin harcadığını, insanların bu hususta zamanlarını nasıl israf ettiklerini düşünürsek kadının istismar edilemeyeceği toplumlarda zaman ve imkanların iyi ve faydalı biçimde kullanılması sonucu toplumun yararlarının daha kolay sarılacağı ortaya çıkar.

Yazılı basında kadını istismar eden sayfalar çıkınca kağıt israfının büyük ölçüde düştüğü görülecek, bu istismarın radyo, televizyon ve sinemada önlenmesi ile bunun için harcanan zaman ve imkanların faydalı bir biçimde değerlendirilmesi mümkün olacaktır.

IV- KARI-KOCANIN AHLAKİ GÖREVLERİ

İnsanların birbirlerine karşı üstlendikleri görevlerin bir kısmı hukukî, bir kısmı da ahlâkîdir. Hukukî görevleri yerine getirme zorunluluğu vardır ama ahlâkî görevler böyle değildir. Bunların yerine getirilmesi için kanun yollarına başvurulamaz. Fakat ahlâkî görevlerini yerine getirmeyenler dini bakımdan hoş karşılanmazlar, iç huzursuzluğu içinde ve kamu vicdanının baskısı altında kalırlar. İnsanlar böylelerine saygı duymaz, onları insani değerlere sahip kişiler olarak kabul etmezler.

İşte bu iki ayrı görevin en açık biçimde görüldüğü yer aile hayatıdır. Meselâ, eşinin mehrini vermek ve nafakasını temin etmek erkeğin hukukî görevi; yasal bir engel yoksa kocasının evinde bulunmak, onun meşru isteklerine boyun eğmek de kadının hukukî görevidir. Bu görevleri yerine getirme zorunluluğu vardır. Aksi taktirde bundan zarar gören taraf kanun yollarına başvurabilir.

Bir erkeğin eşiyle kaynaşması ve onunla iyi geçinmesi, onunla birlikte yemek yemesi, kadının da ev işlerini bizzat çevirmesi ve çocuğunu emzirmesi birer ahlâkî görevdir ama birer kanunî borç değildir. Bunlar için kanun yollarına başvurulamaz. Fakat insanların iyi, ahlaklı ve saygıdeğer olmaları bu gibi görevleri yerine getirmeleriyle ortaya çıkar. Çünkü hukukî görevler zorunlu olduğundan onları yapmak o kadar üstünlük ölçüsü sayılmaz. Asıl üstünlük ve olgunluk zorunlu olmayan görevlerin yapılmasıyla kendini göstermeğe başlar.[16]

A- Erkeğin Ahlâkî Görevleri

Bazı yörelerde erkeğin karısına karşı nazik davranması kılıbıklık olarak değerlendirildiği için iyi davranışlar hep kadınlardan beklenmiş; sertlik, kabalık ve kendi başına buyruk olma erkeklerin tabii hakkı gibi sayılmıştır. Halbuki İslamiyet, erkeklerin eşlerine karşı hoşgörülü olmalarını, kaba ve sert davranışlardan sakınmalarını istemiştir. Erkeklerin karılarına karşı ahlaki görevlerini şöyle sıralayabiliriz :

1- Erkek karısıyla iyi geçinmeli ve onunla kaynaşmalıdır.

“Karılarınızla güzelce kaynaşın. Eğer onlardan hoşlanmadıysanız bakarsınız ki, siz bir şeyden hoşlanmıyorsunuz ama Allah onda bir çok hayırlar yaratacak olabilir.” (Nisa, 4/19)

Peygamber Efendimiz şöyle buyurmuştur :

“En iyiniz, ailesine karşı en iyi olanınızdır. Ben aileme karşı en iyi olanıyım.” (İbn Mâce, Nikah 50; Dârimî, Nikah, 55)

Peygamber sallallahü aleyhi ve sellem şöyle buyurmuştur: “Karılarınıza karşı iyi davranın, onlar yanınızda yardımcıdır. Onları Allah’ın emaneti olarak aldınız, onlarla ilişkide bulunmanız da Allah’ın kelamıyla size helal olmuştur.” (Müslim Hac,147)

2- Erkek karısının hırçın ve kasıtlı davranışlarına katlanmalıdır.

“Müminler, eşlerinizden ve evladınızdan size düşmanlık edenler de olur. Onlara karşı dikkatli olun. Eğer onları affeder, kusurlarına bakmaz bağışlarsanız, işte Allah da çokça bağışlayan ve esirgeyendir. Aslında mallarınız ve çocuklarınız sadece bir imtihandır. Beklediğiniz büyük karşılık Allah katındadır.” (Teğâbün, 64/14,15)[17]

3- Erkek karısıyla her konuda uyuşmayı beklememelidir.

Kadınlara erkekler farklı yaratılmışlardır. Birbiriyle bütün yönleriyle uyuşan çiftler yoktur. Çiftlerin birbirinden farklı yönleri ve bunlardan kaynaklanan uyuşmazlıklar elbette olacaktır. Aşağıdaki hadis-i şerifte bu duruma dikkat çekilerek karısının her konuda kendisiyle uyuşmasına çalışan erkeğin bunda başarılı olamayacağı, böyle bir davranışın kadını kıracağı vurgulanmaktadır. Hz. Peygamber sallallahü aleyhi ve sellem şöyle buyurmuştur: “Kadın eğri kaburga kemiğinden yaratılmıştır, hiç bir zaman tam arzu ettiğin gibi olamaz. İstedığın doğrultuya getirmek istersen onu kırarsın ama bu eğri yapıyla kendisinden yararlanmak istersen yararlanırsın.” (Müslim, Reda ,61)

B- Kadının Ahlâkî Görevleri

Kadına aile içinde bir görev verilmediği zannedilmemelidir. Kadın, ev içindeki işlere, koca da dışarıdaki işlere bakmakla yükümlü tutulmuştur. Hz. Peygamber sallallahü aleyhi ve sellem Hz. Ali ile Hz. Fatıma arasında böyle bir görev taksimatı yapmıştır.[18] Ancak kadına yüklenen görevler birer hukukî görev değil ahlâkî görevdir. Çünkü evlilik nikah akdi ile doğan bir kurumdur. Bu akit, erkeğe kadından yararlanma hakkını ve buna karşılık da onun mehrini ödeme, nafakasını ve barınmasını temin etme ödevini yüklemektedir. Kadının ev işlerinden sorumlu tutulması bu akitle doğan bir görev değildir. Bu görevi gelenekler ve ahlâk yükler Çünkü birlikte yaşanan hayatın sıkıntıları da birlikte çekilmeli, nimetten yararlanan külfete de katlanmalıdır. Bu sebeple kadının aile hayatında üstlendiği külfetler vardır. Fakat bunlar, kadının yapısına ve karakterine uygun, onu kocasının ve diğer aile fertlerinin baskılarından koruyacak biçimde verilmiş görevlerdir.

Bir kadının yemek pişirmesi, çamaşır yıkaması, ev temizliği yapması, dikiş dikmesi, çocuğunu emzirmesi, kocasına karşı güzel davranışlarda bulunması ve onun yükünü azaltmaya çalışması, onun aile ve toplum içinde değerini ve saygınlığını artırır. Bunlar bir ev kadını için daha iyisinin

düşünülemeyeceği üstün ahlâkî davranışlardır. Hiç bir kadın, zenginliğine, mensup olduğu ailenin sosyal durumuna bakarak bu güzel görevlerden kaçınmamalıdır. Müslüman hanımlar, Peygamberimizin kızı Hz. Fatımayı kendilerine örnek almalıdırlar.

Anne-babalar, kızlarını ileride iyi bir ev hanımı olacak şekilde yetiştirmeli ve onları bu konuda eğitmelidirler.

Babasının, anasının veya kocasının zenginliği sebebiyle bu gibi görevleri yerine getirmesine ihtiyaç olmayan kadınlar bulunabilir. Ancak şartlar o kadar çabuk değişebiliyor ki, bakıyorsunuz bugünün zengini yarının fakiri olabiliyor, bugün başkalarına hizmet ettirenler, yarın hizmetçi durumuna düşebiliyorlar. İnsanların kendilerini başlarına gelebilecek yeni durumlara hazır tutmalarında kendileri için yararlar vardır.

İşte kadınların yerine getirecekleri ahlâkî görevler kendilerini aile ve toplum içinde saygıdeğer hale getirdiği gibi ilerisinde başlarına gelebilecek durumlar için de onları eğitmektedir. Bu sebeple hiçbir kadın hukukî görevi değildir diye bunları yapmaktan kaçınmamalıdır. Aile mutluluğu ancak böyle sağlanabilir

SONUÇ

Yukarıdaki yazılar dikkatle okunduğunda İslamiyetin karı ile kocanın yaratılışına uygun olarak karşılıklı hak ve vazifeleri tespit ettiği, evli kadına kadınlığının tadına varabileceği imkanlar verdiği, erkeği de erkeklik şerefine uygun yetkilerle donattığı açıkça görülecektir. Buna uygun olarak sürdürülecek bir hayatta mutlu aileler, neşeli çocuklar ve huzurlu toplumlar ortaya çıkar. Karı koca kavgası en az seviyeye iner. Toplum dengesi iyi bir biçimde kurulmuş olur. Yazının Giriş bölümünde belirttiğimiz olumsuzlukların hemen hiç birinin kalmayacağı görülür.

Müslüman kadın, Hz. Peygamber sallallahü aleyhi ve sellem zamanından beri kocasının yanında ve yardımında olmuş, onun yemeğini pişirmiş, çamaşırını yıkamış ve ev işlerini yapmıştır. Şüphesiz bu işleri gene de yapacaktır. Ancak koca, karısının bunları yapmak zorunda olmadığını bilirse her defasında ona teşekkür eder ve onu onurlandıracak davranışlarda bulunur. Ev işlerinin istenilen biçimde yapılamaması huzursuzluk sebebi olmaz.. Yaptığı şeylerin takdir edildiğini gören kadın bunları kendisi için bir zevk ve mutluluğunun parçası olarak değerlendirir.

Koca bilir ki, eşim; anneme, babama ve akrabamdan her hangi birine karşı hukukî bir sorumluluk taşımamaktadır. Onu bu gibi konularda zorlayamam. O zaman karısı, annesiyle birlikte kalmak istemediği takdirde bu bir sorun olmaz. Kayınvalide ve kayınpeder de, gelinlerinin kendilerine hizmet etmek zorunda olmadığını bilince onun gösterdiği her iyi davranışı takdir eder, bir bardak su bile verse bundan dolayı ona teşekkür ederler. Her insan gibi gelin hanım da kıymetinin bilinmesinden mutlu olur ve kocasının akrabasına karşı iyi davranışlar içinde bulunur. Böylece aileler ihtiyaç duydukları mutluluk ve huzura kavuşurlar.

Mutluluk ve başarı Allah'ın bir lutfudur.

Prof. Dr. Abdulaziz BAYINDIR

---

1 Ebubekr el-Cessas(v.370 h.), **Ahkâm'ül-Kur'an**, İstanbul 1335, c.I,s.375.

2 İbn'ül-Arabî, Ebubekr Muhammed b. Abdullah (468-543 h.), **Ahkâm'ül-Kur'an**, Ali Muhammed el-Buhârî'nin tahkikiyle, 1387/1987, c.I,s.416.

3 Ömer Nasuhi BİLMEN, **Hukukî İslamiyye Kamusu**, İstanbul 1967, c.II,s.167.

4 BİLMEN, **Kamus**, II,119.

5 BİLMEN, **Kamus**, II,448-450.

6 Osmanlı Sultanlarından Mehmed Reşad zamanında , Mustafa Hayri Efendi'nın şeyhülislamlığı sırasında hazırlanan 1333 h. yılı Receb ayı başlarında (Miladi 1915) tertip olunan Kitâb'ün-nafakât, nafakalar konusunda çıkarılmış bir Osmanlı Kanunnamesidir. Bu kanunname 1985 yılında Orhan ÇEKER tarafından İstanbul'da neşredilmiştir.

7 BİLMEN, **Kamus**, II, 426.

8 BİLMEN, **Kamus**, II, 432.

9 BİLMEN, **Kamus**, II,435,436.

10 Nafaka Kanunu m.417-438.

11 Nafaka Kanunu m.476-485; BİLMEN, **Kamus**, II, 497,498.

12 Abdullah b. Ahmed b. Kudâme,(v.620 h.), **el-Muğnî**, Lübnan 1404,1984, c.VII,s.128.

13 İbn Hacer el-Askalânî, (v.852 h.) **Feth'ül-Bârî bi şerhi Sahîh'il-Buhârî**, Beyrut, c.IX,s.337.

14 Bir mahallede, bir köyde, bir kervansarayında veya bir şahsın mülkünde, meskeninde yahut beldeye ses işitilecek derecede yakın olup kimsenin mülkünde bulunmayan boş bir mahalde faili meçhul bir cinayet işlendiği takdirde o yerin halkı, ya suçluyu bulurlar veya özel olarak yapılan muhakeme sonucu ölünün kan bedelini ödemek zorunda bırakılırlar. Burada uygulanan muhakeme usulüne kasâme denir. Kasâme kısaca şöyle yapılır: Meselâ bir köyde, kimsenin mülkü olmayan bir mahalde öldürülmüş bir insan cesedi bulunur ve ölünün velisi, “Onu siz öldürdünüz” diyerek hakim huzurunda köy halkı aleyhinde dava açıp kasâme talebinde bulunursa, hakim köylülere iddia karşısında ne diyeceklerini sorar. Köylüler iddiayı reddederlerse ölünün velisi köyün erkeklerinden elli kişiyi seçerek hakime gösterir. Hakim bunlardan her birine yemin teklif eder. Bunlar da ölüyü kendilerinin öldürmediğine ve katilini bilmediklerine yemin ederler. Eğer hepsi böyle yemin ederlerse, o köyün erginlik çağına girmiş bütün erkeklerine ölünün diyeti pay edilir. Bu hususta oranın zenginleriyle fakirleri arasında bir fark yoktur. Bu diyetin ödenmesine mevcutsa akileler de iştirak ederler. Bu diyet ölünün yakınlarına üç yıl içinde ödenir.

15 Hata yoluyla meydana gelen cinayetlerden dolayı ödenmesi gereken diyeti üstlenerek ödemek zorunda olan kimselere âkile denir. Akile, aynı kuruma bağlı yahut aynı iş kolunda çalışan kimseler ya da suçlunun erkek akrabasıdır.

16 BİLMEN, II, 483,484.

17 Bu ayette geçen eş, karı olabileceği gibi koca da olabilir. Ayette geçen “ezvac” kelimesi zevce kelimesinin çoğuludur. Bu kelime tıpkı Türkçe'deki eş kelimesi gibi hem karı hem de koca için kullanılır. Kadınlar için zevce kelimesinin kullanılması sonradan ortaya çıkmıştır. Fasîh arapçada bu yoktur. Kur'an-ı Kerim'de kadın için de erkek için de daima zevce kelimesi kullanılmıştır.

18 Abdullah b. Kudâme, **el-Muğnî**, VII,s.131.